

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.04.2013, sp. zn. 6 Tz 99/2012, ECLI:CZ:NS:2013:6.TZ.99.2012.2

Číslo: 8/2014

Právní věta: Usnesení, jímž byl zamítnut návrh na povolení obnovy trestního řízení, je třeba všem oprávněným osobám oznámit nikoli jen vyhlášením, nýbrž též doručením opisu usnesení, neboť se jedná o usnesení, jímž bylo rozhodnuto o opravném prostředku ve smyslu § 137 odst. 4 tr. ř. Lhůta k podání stížnosti běží oprávněným osobám až od okamžiku doručení opisu tohoto usnesení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.04.2013

Spisová značka: 6 Tz 99/2012

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Lhůty, Řízení o stížnosti

Předpisy: § 137 odst. 4 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona ministra spravedlnosti podané ve prospěch obviněných J. H. a Ing. V. H. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 7 To 123/2009, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným pravomocným usnesením byl porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. v neprospěch obviněného J. H., v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. v neprospěch obviněné Ing. V. H. a v řízení předcházejícím v ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Zrušil též všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 23. 2. 2009, sp. zn. 1 Nt 2526/2008, byl podle § 283 písm. d) tr. ř. zamítnut návrh obviněných J. H. a Ing. V. H. na povolení obnovy řízení v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 6 T 152/2007.

Toto rozhodnutí bylo vyhlášeno samosoudkyní ve veřejném zasedání konaném dne 23. 2. 2009 za přítomnosti státní zástupkyně, obhájce obou obviněných JUDr. J. D. a obviněné Ing. V. H. Obviněný J. H. nebyl veřejnému zasedání přítomen. Po vyhlášení usnesení obviněná Ing. V. H. uvedla do

protokolu, že si proti němu podává stížnost, státní zástupkyně se práva stížnosti vzdala. Písemné vyhotovení předmětného usnesení, které obsahovalo také poučení v tom smyslu, že je proti němu přípustná stížnost, kterou lze podat do tří dnů ode dne jeho oznámení k Městskému soudu v Praze prostřednictvím Obvodního soudu pro Prahu 2, bylo doručeno Obvodnímu státnímu zastupitelství pro Prahu 2 dne 13. 3. 2009 a obhájci obou obviněných JUDr. J. D. dne 18. 3. 2009. Jmenovaným obviněným nebylo usnesení nalézacím soudem doručováno.

Za oba obviněné podal obhájce JUDr. J. D. proti výše citovanému rozhodnutí dne 19. 3. 2009 stížnost s tím, že tato bude blíže odůvodněna ve lhůtě deseti pracovních dní po projednání věci s klienty, což se ve skutečnosti stalo dne 7. 5. 2009, kdy bylo odůvodnění předmětné stížnosti podáno k přepravě u poštovního úřadu; nalézacímu soudu bylo doručeno dne 12. 5. 2009.

Usnesením ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 7 To 123/2009, Městský soud v Praze v neveřejném zasedání podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou stížnost obviněné Ing. V. H. a dále podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. zamítl jako opožděně podanou stížnost obviněného J. H.

Městský soud v Praze v odůvodnění svého rozhodnutí stručně uvedl, že včas podanou stížnost obviněné Ing. V. H., kterou ničím neodůvodnila, zamítl, neboť zákonem stanovené podmínky pro povolení obnovy řízení v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2, sp. zn. 6 T 152/2007, splněny nebyly. Stran rozhodnutí o stížnosti obviněného J. H. pak poznamenal, že jmenovaný obviněný nebyl osobně přítomen vyhlášení napadeného usnesení u obvodního soudu, u kterého byl zastoupen svým obhájcem. Zákonné poučení nalézacího soudu, jež bylo dáno zcela v souladu s § 143 odst. 1 tr. ř., tak vyslechl jeho obhájce. Stížnostní soud v této souvislosti poukázal na znění § 137 odst. 1, 2 tr. ř., z něhož vyvodil, že obviněnému J. H. zákonná lhůta k podání stížnosti uplynula již dne 26. 2. 2009 ve 24.00 hod. Vzhledem k tomu stížnost podanou prostřednictvím jeho obhájce u poštovního úřadu dne 19. 3. 2009 zhodnotil jako opožděně podanou.

Proti tomuto usnesení Městského soudu v Praze podal ministr spravedlnosti České republiky podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona, a to ve prospěch obviněných J. H. a Ing. V. H.

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti připomněl dikci ustanovení § 137 odst. 1, 2, 4 tr. ř., § 143 odst. 1 tr. ř., čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 věta první Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Následně shledal, že v daném případě Obvodní soud pro Prahu 2 nepostupoval v souladu s ustanovením § 137 odst. 4 tr. ř., neboť rozhodoval o opravném prostředku a opis svého usnesení nedoručil oběma obviněným coby stěžovatelům. Význam slov „rozhodování o opravných prostředcích“ ve smyslu § 137 odst. 4 tr. ř. je přitom třeba vykládat extenzivně, neboť není výslovně rozlišeno, zda se jedná o opravné prostředky řádné či mimořádné. Na uvedené pochybení obvodního soudu nereagoval ani Městský soud v Praze, který rozhodoval o stížnosti obou obviněných, neboť se opíral o nesprávnou právní argumentaci, vycházející toliko z obsahu ustanovení § 137 odst. 1 a 2 tr. ř., aniž by současně přihlédl k ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř., v důsledku čehož také chybně posoudil počátek lhůty k podání opravného prostředku a stížnost obviněného J. H. meritorně vůbec neprojednal a obviněné Ing. V. H. nedal možnost kvalifikovaně uplatnit námitky proti napadenému rozhodnutí po seznámení s jeho odůvodněním v písemné podobě.

Ministr spravedlnosti upozornil, že Ústavní soud ve svých rozhodnutích opakovaně zdůraznil, že ustanovení § 137 odst. 1 tr. ř. zakládá právní účinky oznámení usnesení kontravalentně buď vyhlášením, anebo doručením (viz např. rozhodnutí učiněná ve věcech vedených pod sp. zn. [III. ÚS 303/04](#), [III. ÚS 457/05](#) a [I. ÚS 160/09](#)). Není-li účelem a smyslem doručování toliko naplnění jeho informační funkce, povinnost doručovat podle § 137 odst. 4 tr. ř. ve spojení s § 143 odst. 1 a § 140 odst. 1 písm. b) aa) tr. ř. vylučuje právní účinky oznámení usnesení vyhlášením. Pokud je tedy obviněnému nutno ve smyslu § 137 odst. 4 tr. ř. doručit opis usnesení příslušného obvodního soudu,

pak jeho přítomnost při vyhlášení citovaného usnesení nezaložila účinky oznámení, které nastalo až doručením opisu usnesení. Usnesení o opravném prostředku ve smyslu § 137 odst. 4 tr. ř. se svým významem blíží rozsudku, a právě proto byla stanovena povinnost jeho opis oprávněným osobám písemně doručit. Pokud by se lhůta k podání stížnosti neodvívěla od doručení opisu usnesení, ztratilo by toto ustanovení svůj racionální smysl. Nerespektováním ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř. oběma soudy došlo u obviněného J. H. i obviněné Ing. V. H. k porušení jejich práva na doručení opisu usnesení nalézacího soudu o zamítnutí jejich návrhu na povolení obnovy řízení, k jehož vydání dali podnět, k porušení jejich práva na seznámení se s právní argumentací obvodního soudu, proti níž mohli směřovat své stížnostní důvody a námítky, se kterými se tak Městský soud v Praze jako soud stížnostní nemohl řádně vypořádat. Svým postupem oba soudy porušily normy podústavního práva, čímž odňali obviněným možnost reálně a efektivně ve své věci jednat před soudem. Vyloučení práva na soudní ochranu a spravedlivý proces současně představuje porušení čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Z těchto důvodů ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 7 To 123/2009, byl porušen zákon v neprospěch obviněného J. H. v ustanovení § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř., v neprospěch obviněné Ing. V. H. v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., v řízení předcházejícím v ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř. a v neprospěch obou obviněných byl porušen též čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Dále navrhl, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 7 To 123/2009, zrušil, případně aby zrušil též další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud s ohledem na důvod zrušení pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř. a přikázal Městskému soudu v Praze věc v rozsahu zrušení znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost usnesení, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům.

Jak již opakovaně zdůraznil ve svých rozhodnutích Ústavní soud (viz např. rozhodnutí učiněná ve věcech vedených pod sp. zn. [III. ÚS 303/04](#), sp. zn. [III. ÚS 457/05](#) a sp. zn. [I. ÚS 160/09](#)), ustanovení § 137 odst. 1 tr. ř. zakládá právní účinky oznámení usnesení kontravalentně buď vyhlášením, anebo doručením. Není-li účelem a smyslem doručování toliko naplnění jeho informační funkce, povinnost doručovat podle § 137 odst. 4 tr. ř. ve spojení s ustanovením § 143 odst. 1 a § 140 odst. 1 písm. b) aa) tr. ř. vylučuje právní účinky oznámení usnesení vyhlášením (argumentum reductionis ad absurdum). Ve vztahu k teleologickému výkladu Ústavní soud k myšlenkovému postupu stran aplikace rozhodných právních norem v této souvislosti připomněl, že jednotlivá ustanovení jednoduchého práva jsou orgány veřejné moci povinny interpretovat a aplikovat v první řadě vždy z pohledu účelu a smyslu ochrany ústavně garantovaných základních práv a svobod, tj. v daném případě in favorem procesně oprávněného. Tudíž i při případné, hypoteticky možné konkurenci více metodologicky racionálně obhajitelných interpretačních alternativ je nutno zvolit jako výsledek výkladu tu, která opodstatněně nabývá přednosti před ostatními, tj. upřednostnit interpretaci takovou, jež je ústavně konformnější.

Jestliže je obviněnému třeba doručit ve smyslu § 137 odst. 4 tr. ř. opis usnesení soudu prvního stupně, pak jeho přítomnost při vyhlášení takového usnesení nezakládá účinky oznámení, které nastane až doručením opisu usnesení. Opačný závěr by nutil oprávněnou osobu podat stížnost proti usnesení, aniž by se mohla seznámit s jeho písemným vyhotovením, a povinnost doručit opis usnesení by se pak jevila jako samoučelná; takový závěr je proto zjevně nesprávný. Bez ohledu na skutečnost, že při vyhlášení usnesení se vedle výroku sděluje i podstatná část odůvodnění (§ 128 odst. 2 tr. ř. ve spojení § 138 tr. ř.), je obeznámenost s písemným odůvodněním usnesení pro kvalifikované podání stížnosti klíčová. Usnesení o opravném prostředku ve smyslu § 137 odst. 4 tr. ř. se přitom svým významem blíží rozsudku, a právě proto byla stanovena povinnost jeho opis

oprávněným osobám písemně doručit.

Pokud by se lhůta k podání stížnosti neodvívjela od doručení opisu usnesení, ztratilo by toto ustanovení svůj racionální smysl.

Specialita ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř., kogentního zákonného imperativu, když opravné prostředky nejsou v citovaném ustanovení rozlišeny na kategorii řádných a mimořádných, a to na základě jak výkladu jazykového, tak i logického a systematického, zakládá povinnost soudu usnesení, jímž bylo rozhodnuto o zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení, doručit osobám tam uvedeným, tj. v daném případě i obviněným.

Nejvyšší soud však z obsahu spisu Obvodního soudu pro Prahu 2 sp. zn. 1 Nt 2526/2008 zjistil (jak již shora rozvedeno), že jmenovaný obvodní soud v souladu s ustanovením § 137 odst. 4 tr. ř. nepostupoval. Byť rozhodoval o opravném prostředku, opis svého usnesení oběma obviněným nedoručil.

Na uvedené pochybení obvodního soudu nereagoval Městský soud v Praze, který rozhodoval o stížnosti obou obviněných. Vyšel totiž z nesprávné právní argumentace, opírající se pouze o ustanovení § 137 odst. 1 a 2 tr. ř., přičemž pominul ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř. V důsledku toho chybně posoudil počátek lhůty k podání opravného prostředku a stížnost obviněného J. H. meritorně vůbec neprojednal a obviněné Ing. V. H. nedal možnost kvalifikovaně uplatnit námitky proti napadenému rozhodnutí po seznámení s jeho odůvodněním v písemné podobě.

Nerespektováním ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř. oběma soudy došlo u obviněného J. H. i obviněné Ing. V. H. k porušení jejich práva na doručení opisu usnesení nalézacího soudu o zamítnutí jejich návrhu na povolení obnovy řízení, k jehož vydání dali podnět, k porušení jejich práva na seznámení se s právní argumentací obvodního soudu, proti níž mohli směřovat své stížnostní důvody a námitky, se kterými se tak Městský soud v Praze jako soud stížnostní nemohl řádně vypořádat. Tím soudy obviněným odňaly možnost reálně a efektivně ve své věci jednat před soudem. Důsledkem toho byla chybná aplikace ustanovení § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. stran obviněného J. H. a ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. ohledně obviněné Ing. V. H. Tímto porušením došlo též k negaci podstaty a smyslu ústavně zaručeného základního práva svědčícího obviněným. Postupem soudů obou stupňů tak byla porušena nejen norma podústavního práva, ale též bylo vyloučeno právo na soudní ochranu a spravedlivý proces upravené v čl. 36 odst. 1 Listiny, podle něhož se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu, a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jenž garantuje každému právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.

Z těchto podstatných důvodů Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 7 To 123/2009, byl porušen zákon v neprospěch obviněného J. H. v ustanovení § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. a v neprospěch obviněné Ing. V. H. v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím v ustanovení § 137 odst. 4 tr. ř.; v návaznosti na to podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 7 To 123/2009, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.